

OBSAH

1. ČÍSELNÉ OBORY

1.1 Základní číselné množiny	4
1.2 Přirozená čísla	6
1.3 Celá čísla	14
1.4 Racionální čísla	15
1.5 Reálná čísla	20

2. ZÁKLADY MATEMATICKÉ LOGIKY

2.1 Výrok a jeho negace	28
2.2 Složené výroky	30
2.3 Výrokové formule	34
2.4 Negace složených výroků	35
2.5 Kvantifikované výroky a jejich negace	38
2.6 Axiomatická výstavba matematických teorií	42

3. MNOŽINY

3.1 Základní množinové pojmy a vztahy	48
3.2 Množinové operace	51
3.3 Vennovy diagramy	54
3.4 Intervaly	60

4. ALGEBRAICKÉ VÝRAZY

4.1 Základní pojmy	64
4.2 Výrazy s mocninami a odmocninami	68
4.3 Mnohočleny	70
4.4 Lomené výrazy	80

1. ČÍSELNÉ OBORY

1.1 Základní číselné množiny

edu24.cz/x6gky

Číslo

- abstraktní objekt používaný například k vyjádření počtů, množství, výsledků měření a jejich změn

Číslice (cifry)

- některé grafické znaky používané k zápisu čísel

Přirozené číslo

- číslo vyjadřující počet všech objektů patřících konečné neprázdné množině

Celé číslo

- číslo vyjadřující rozdíl dvou přirozených čísel

Racionální číslo

- číslo vyjadřující podíl celého a přirozeného čísla

Reálné číslo

- číslo vyjadřující orientovanou vzdálenost bodu číselné osy od jejího počátku

Množina

- soubor navzájem různých objektů (čísel, geometrických útvarů apod.) takový, že lze o libovolném objektu rozhodnout, zda do tohoto souboru patří, nebo nepatří

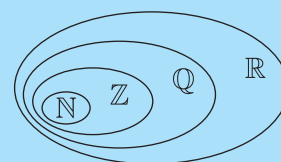
symbolický zápis

- $\mathbb{N}$ ... množina všech přirozených čísel
- $\mathbb{Z}$ ... množina všech celých čísel
- $\mathbb{Q}$ ... množina všech racionálních čísel
- $\mathbb{R}$ ... množina všech reálných čísel

Množinové vztahy mezi $\mathbb{N}$, $\mathbb{Z}$, $\mathbb{Q}$ a $\mathbb{R}$

- pro základní číselné množiny platí:

$$\mathbb{N} \subset \mathbb{Z} \subset \mathbb{Q} \subset \mathbb{R}$$

1 Z množin $\mathbb{N}$, $\mathbb{Z}$, $\mathbb{Q}$ a $\mathbb{R}$ určete všechny, do kterých patří dané číslo:

a) -3	b) $\sqrt{2}$	c) $\frac{5}{3}$
d) $3,2\bar{4}$	e) 0	f) $\frac{18}{6}$
g) $-\sqrt{81}$	h) π	i) $-2,\bar{9}$

Některé další používané číselné množiny

$\mathbb{N}_0, \mathbb{Z}_0^+$ ... množina všech nezáporných celých čísel

$\mathbb{Z}^-$ ... množina všech záporných celých čísel

$\mathbb{R}_0^-$ ... množina všech nekladných reálných čísel

$\mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$ ... množina všech iracionálních čísel

poznámky

- Podle mezinárodních norem patří do množiny všech přirozených čísel i číslo 0.
- V české školské matematice však převažuje zvyk číslo 0 za přirozené číslo nepovažovat.
- Z důvodu jednoznačnosti je tedy někdy vhodné místo o přirozených číslech hovořit raději o kladných celých číslech a místo zápisu $\mathbb{N}$ používat zápis $\mathbb{Z}^+$.

2 Symbolicky запиšte množinu všech:

- a) záporných reálných čísel
- b) nezáporných racionálních čísel
- c) nekladných celých čísel
- d) kladných iracionálních čísel

Základní početní operace

- sčítání: sčítanec + sčítanec = součet
- násobení: činitel · činitel = součin

Inverzní operace k základním operacím

- odčítání: menšenec – menšitel = rozdíl
- dělení: dělenec : dělitel = podíl

4. ALGEBRAICKÉ VÝRAZY

4.1 Základní pojmy

edu24.cz/m294g

Číselná proměnná

- symbol, nejčastěji písmeno, zastupující čísla z určité množiny (tzv. oboru proměnné)

Hodnota proměnné

- konkrétní číslo, jímž je proměnná nahrazena

Algebraický výraz

- zápis sestavený z čísel, proměnných, znaků matematických operací nebo závorek, který nabývá určité číselné hodnoty pro nějaké vhodné hodnoty proměnných

Hodnota výrazu s jednou proměnnou

- číselná hodnota, které výraz nabývá po dosazení konkrétního čísla za proměnnou

Definiční obor výrazu s jednou proměnnou

- množina hodnot proměnné, pro které nabývá daný výraz číselné hodnoty

příklady algebraických výrazů

$$x^2 - 2x + 1 \quad \dots \text{výraz s proměnnou } x$$

$$a^2 - b^2 \quad \dots \text{výraz s proměnnými } a, b$$

$$3^2 - 38 + \sqrt{2} \quad \dots \text{číselný výraz}$$

$$(y + 3)^2 \quad \dots \text{racionální výraz}$$

$$\sqrt{x - 2} \quad \dots \text{iracionální výraz}$$

$$\frac{xy + 2}{x - y} \quad \dots \text{lomený výraz}$$

příklad hodnoty a definičního oboru výrazu

$$V(x) = \frac{x + 2}{x - 1} \quad \dots \text{výraz } V(x) \text{ s proměnnou } x$$

$$V(2) = \frac{2 + 2}{2 - 1} = 4 \quad \dots \text{hodnota výrazu pro číslo 2}$$

$$D = \mathbb{R} \setminus \{1\} \quad \dots (\text{maximální}) \text{ definiční obor}$$

poznámka

- Nemá-li definiční obor výrazu uveden či nevyplývá-li ze zadání, bývá definičním oborem chápána množina všech reálných čísel, pro které nabývá daný výraz číselné hodnoty. Tuto množinu někdy nazýváme maximálním definičním oborem výrazu.

1 Určete hodnotu daného výrazu pro $x = 2$:

a) $\frac{3x - 2}{x + 1}$

b) $\sqrt{6x + 4}$

c) $\frac{|x - 5|}{1 - x^2}$

Hodnota výrazu s n proměnnými

- číselná hodnota, které výraz nabývá po dosazení konkrétních čísel za proměnné

Definiční obor výrazu s n proměnnými

- množina uspořádaných n -tic hodnot proměnných, pro které nabývá daný výraz číselné hodnoty

2 Určete hodnotu daného výrazu pro $[x; y] = [-3; 4]$:

a) $\frac{|3x + 2y|}{x^2 - y}$

b) $\sqrt{y - 2x - 1}$

c) $\frac{|x - 5|}{1 - x^2}$

3 Určete maximální definiční obor daného výrazu:

a) $x^2 - 2x$

b) $\frac{x-2}{x^2+1}$

c) $\frac{x+3}{x-3}$

d) $\frac{x+1}{|x+4|}$

e) $\frac{3}{x^2-1}$

f) $\frac{x^2}{|x-3|-1}$

g) $\sqrt{x^2+2}$

h) $\sqrt{x-2}$

i) $\sqrt{5-x}$

j) $\frac{2-x}{\sqrt{x+2}}$

k) $\frac{\sqrt{2-x}}{x+2}$

l) $\frac{\sqrt{2-x}}{\sqrt{x+2}}$

4 Určete maximální definiční obor daného výrazu:

a) $\sqrt{\frac{x+2}{3-x}}$

b) $\sqrt{\frac{x-1}{x+5}}$